

Praktiskt Inriktade Grisförsök

Platsbehov för tillväxtgrisar

Barbro Mattsson, Praktiskt inriktade grisförsök, 532 89 Skara

Billy Stridh, Swedish Meats, 532 89 Skara

Nils Holmgren, Svenska Djurhälsovården, 532 89 Skara

✓ Sammanfattning

- Utrymmet i tillväxtavdelningar ska motsvara framtidens mål för antal avvanda grisar per kull.
- Utrymmet i tillväxtavdelningar avgörs också av önskad leveransålder/leveransvikt.
- Antalet tillväxtavdelningar ska vara så många att de efter tvätt kan hållas tomma minst fem dagar.
- Restavdelningar måste finnas för de minsta tillväxtgrisarna (10–15% av omgången) så att även de kan uppnå lönsam förmedlingsvikt.
- I restavdelningar ska omgångsproduktion tillämpas.
- Antal restavdelningar är beroende av intervallet mellan grisningsomgångarna.

Inledning

Produktiviteten i svensk smågrisproduktion har ökat. Enligt statistik från RASP och Pig-Win avvandes år 1993 i medeltal 9,2 grisar per kull och leveransvikten var 26,7 kg. År 2005 avvandes 10,4 grisar per kull och leveransvikten var 29,3 kg och i de 25% bästa besättningarna avvandes nästan 11 grisar per kull. Under drygt en tioårsperiod har alltså antalet avvanda grisar per kull ökat med i medeltal 1,2 grisar och leveransvikten med 2,6 kg. Denna utveckling kommer sannolikt att fortsätta.

Mål – 12 avvanda grisar per kull?

Fler avvanda smågrisar tillsammans med tyngre smågrisar vid försäljning, har medfört att tillväxtstallarna har blivit ”för små” i förhållande till antalet producerade grisar i grisionsavdelningarna. Platsbrist i tillväxtavdelningar leder till ojämna smågrisar och ökad risk för hälsoproblem. I vissa besättningar ställs medvetet grisionsboxar tomma för att inte tillväxtavdelningarna ska bli överbelagda. Vid planering av nya stallar måste tillväxtavdelningarna dimensioneras för full produktion under stallets hela avskrivningstid och därtill med en viss säkerhetsmarginal för variation i grisionsresultaten.

Tomtid – minst fem dagar

Definitionen på tomtid är tiden från det att avdelningen är tvättad och eventuellt desinficerad tills dess att nya grisar sätts in. För att minska smittrycket i boxarna ska de ha hunnit torka ordentligt. För att detta ska kunna ske inom ca fem dagar måste stallet värmas och ventileras på rätt sätt. För att smittämnen ska hinna avdödas på ett effektivt sätt under tomtiden bör luftfuktigheten i stallet vara låg, helst under 60% relativ luftfuktighet. Vid planering av antal tillväxtavdelningar ska det finnas så många avdelningar att dessa kan stå tomma under minst en vecka för att uppnå fem dagars tomtid. Om det av någon anledning är svårt att upprätthålla tillräcklig tomtid är desinfektion absolut nödvändig.

Avdelningar för restgrisar

Även om tillväxtgrisar ges de bästa förutsättningar beträffande ätutrymme, ventilation, värme mm så blir det ändå spridning i vikt mellan grisarna inom omgång när det är dags för dem att lämna tillväxtavdelningen. Viktskillnaderna vid avvänjning beror vanligen på att de minsta grisarna, framför allt i en stor kull, har fått en sämre start i livet och detta gör att viktsskillnaderna ökar fram till avvänjning. Suggan kan ha haft dålig mjölkproduktion, grisen kan ha fått en dålig spene, kullen kan ha varit sent född i omgången, grisen kan ha haft låg födelsevikt eller kan ha drabbats av sjukdom (egen eller suggans). Även efter avvänjningen sker en viktsspridning främst beroende på sjukdomar under avvänjnings- och tillväxtperioden. Sjukdomen PMWS (Postweaning Multisystemic Wasting Syndrome) har ytterligare ökat behovet av platser i tillväxt- och restavdelningar.

Viktsspridningen är olika stor i olika besättningar. Normalt är ca 10–15% av grisarna för lätta att förmedlas till slaktgrisstallar tillsammans med huvuddelen av grisarna i omgången. Det måste därför finnas ett alternativ för att ta hand om de underviktiga grisarna. Att flytta lätta grisar till avdelningar med yngre grisar är otänkbart av smittskyddsskäl. Därför måste det finnas tillgång till restavdelningar/buffertstallar för dessa 10–15% av grisarna. I restavdelningar är det lika viktigt med omgångsproduktion som i ordinarie tillväxtstallar.

Platsbehovet för tillväxtgrisar ökar när tänkta djurflöden mellan smågrisproducent, slaktsvinsproducent och slakteri störs. Överbeläggning måste kunna förhindras genom att platsbehovet är anpassat till dylika störningar i djurflöden. Ytbehovet per gris samt plats vid fodertråget påverkas också av ökade framtida leveransvikter.

Kostnader för extra tillväxtavdelning eller enbart reststall

Det kostar att investera i en extra tillväxtavdelning eller i mindre reststallar. Kostnaden är

givetvis beroende på om det finns befintliga utrymmen på gården som kan byggas om jämfört med att göra en helt ny tillbyggnad. I nedanstående kalkyl försöker vi visa på vinsten av att låta de mindre grisarna växa till sig några veckor ytterligare före leverans. Beräkningar gäller för nybyggnad och är enbart tänkta som exempel.

Beräkningsexempel

I tillväxtavdelningar finns plats för ca 520 tillväxtgrisar (44 suggor per grisningsgrupp). Av dessa beräknas 85% levereras vid första leveransen och 15% (ca 80 grisar) vid andra leveranstillfället 3 veckor senare (1 vecka för tvättning och torkning). I exempel 1 beräknas tillväxthastigheten vara 430 gram per dag för grisarna som lämnas vid andra leveransen och medelvikten i båda leveranserna blir 29 kg. I exempel 2 beräknas tillväxthastigheten vara 330 gram per dag för grisarna som får ytterligare 3 veckor extra innan leverans och medelvikten för andra leveransen blir 23 kg. Foderkostnaden antas vara 2,5 kg foder per kg tillväxt. Investeringskostnaden per plats för en tillväxtgris är ca 2 650 kr vid en totalyta på 315 m² och ca 2 900 kr per plats i en mindre

restavdelning under förutsättning att annan byggnation sker samtidigt. Den årliga kostnaden för avskrivning, underhåll och ränta är beräknad till 10%. Övriga kostnader som t.ex. arbete är inte medräknade.

Ju lättare grisarna är som blir kvar efter första leverans, desto större blir förtjänsten av att kunna hysa dessa grisar 3 veckor längre innan leverans. Efter 3 veckors extra tillväxtperiod är det ändå ett antal smågrisar som inte uppnått 23 kg förmedlingsvikt, utan det behövs ytterligare tid för att få alla färdiga. Ibland kanske det är mer lönsamt att avliva dessa avvikande, eventuellt sjuka grisarna.

Enligt denna enkla kostnadsberäkning finns ekonomiska förutsättningar för restavdelningar vid upp till och med 8 veckors intervall mellan grisningsomgångarna. I alternativet med 8 veckors intervall mellan grisningsgrupperna och när restgrisarnas medelvikt är ca 20 kg ordinarie leveransvecka, blir kostnaderna ungefär lika stora som intäkterna. Med intervallet 16 veckor mellan grisningarna måste också grisarna som är för lätta ordinarie leveransvecka tas om hand i någon typ av restavdelning.

Kostnader för en restavdelning. En andra leverans vid två alternativa smågrisevikt och tre olika långa intervall mellan grisningsomgångarna.

Intäktsökning

Ökning av restgrisarnas medelvikt mellan första och andra skicket	Alternativ 1 från 20 till 29 kg	Alternativ 2 från 16 till 23 kg*
Värdeökning per gris	96 kr	121 kr
Foderkostnad, 2,5 kg foder/kg vikt ökning á 1,9 kr/kg foder	-43 kr	-33 kr
Summa värdeökning/gris	53 kr	88 kr

* Vid medelvikten 23 kg är fortfarande ca hälften av grisarna lättare än 23 kg och fortfarande inte klara att förmedlas

Kostnadsökning

Intervall mellan grisningsomgångar	2 veckor (2900 kr x 10% x 2/52 x 2*)	4 veckor (2900 kr x 10% x 4/52)	8 veckor (2900 kr x 10% x 8/52)
Stallkostnad/gris	22 kr	22 kr	45 kr

* Vid 2 veckors intervall behövs 2 restavdelningar

Med en veckas intervall mellan grisningsomgångarna är det med all sannolikhet mer lönsamt att investera i en extra tillväxtavdelning och ett par restavdelning, än att bygga flera restavdelningar.

”Luft i systemet”

Alla fördelar med reststallar kan inte enbart värderas i ekonomiska kalkyler utan kan ses som en försäkring. När tillväxtgrisarna drabbas av sjukdomsutbrott är extra restavdelningar en

nödvändighet. Platsbehovet kan i sådana fall bli större än för de beräknade normala 10–15% mindre grisarna.

Ytterligare fördelar med restavdelningar kan vara när slaktgrisuppfödaren fått sjukdomsutbrott i sin omgång och behöver förlänga uppfödningstiden någon vecka för att få upp slaktgrisarna i rätt vikter eller vid slaktköer p.g.a. bristande efterfrågan på marknaden. Insättning av smågrisar måste därför skjutas upp och tid ges för att tvätta, desinficera och torka stallavdelningarna.

Senaste publikationerna i serien:

No 31 2004	Arbetstidsåtgång i svensk grisproduktion
No 32 2004	Värme till avväjningsgrisar
No 33 2005	Tvättning, desinfektion och tomtid i tillväxtstallar
No 34 2005	Inverkar valet av utslaktningsmodell på ekonomin i slaktgrisproduktionen?
No 35 2005	Hampshire (homozygot bärare av RN-genen, Quality Genetics) eller Duroc (DanAvl) som faderras. En jämförelse av produktionsresultat och köttkvalitet
No 36 2005	Betydelsen av grisningsboxens utformning för hälsa och beteende hos sugga och smågrisar under grisning och digivning – en litteraturstudie
No 37 2005	Bättre fosforutnyttjande vid blötutfodring av grisar

PIG, Praktiskt Inriktade Grisförsök,
Sveriges Grisproducenter – Svenska Avelspoolen – Swedish Meats – KLS
– Lantmännen – Svenska Foder – LRF Konsult – SLU – Svenska Djurhälsovården – AGROVÄST
Postadress: PIG, 532 89 Skara • Tel 0511-252 74 • Fax 0511-251 07 • Hemsida: www.pigforsok.nu